

บทที่ 2

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวม และนำเสนอโดยแบ่งเป็น ตอน ดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 การดำเนินงานส่งเสริมเยาวชนในต่างประเทศและของไทย
  - 1.1 การดำเนินงานส่งเสริมเยาวชนในต่างประเทศ
  - 1.2 การดำเนินงานส่งเสริมเยาวชนในประเทศไทย
- ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม
- ตอนที่ 3 แนวคิด ความหมายและขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชน
  - 3.1 แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน
  - 3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมของประชาชน
  - 3.3 กิจกรรมของประชาชน
- ตอนที่ 4 แผนพัฒนาเยาวชนของกรมการพัฒนาเยาวชน
- ตอนที่ 5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ตอนที่ 6 สภาพทั่วไป และแนวโน้มการพัฒนาของจังหวัดปราจีนบุรี

การดำเนินงานส่งเสริมเยาวชนในประเทศต่าง ๆ

การส่งเสริมเยาวชนในประเทศต่าง ๆ มีวิธีการดำเนินงานแตกต่างกันไปตามสภาพและความต้องการของแต่ละประเทศ ดังเช่น ประเทศในแถบลาตินอเมริกาในปี ค.ศ. 1968 มีศูนย์เยาวชนอยู่ในประเทศเหล่านี้เกือบ 9,000 ศูนย์ ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศบราซิล เปรู โตรินโก เม็กซิโก และเปรู ในแต่ละประเทศจะมีโครงการพัฒนาเยาวชน โดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการทำงานในระดับท้องถิ่น โครงการส่วนใหญ่เน้นส่งเสริม

การเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด ผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ มีการตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างฝีมือ การถนอมอาหาร อุตสาหกรรมภายในครอบครัว การดำเนินงานจะได้รับทุนอุดหนุนจากรัฐบาล และองค์กรระหว่างประเทศ

ในการส่งเสริมเยาวชนชนบทของประเทศในแถบลาตินอเมริกานั้น วิธีการจัดในแต่ละประเทศก็มีทั้งที่เหมือนกันและต่างกัน กล่าวคือ ประเทศคอสตาริกา มีโครงการพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพและเยาวชนชนบท โดยจัดเป็นศูนย์เยาวชนเรียกว่า 4-H Club โครงการนี้เริ่มเมื่อปี ค.ศ. 1949 ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ โครงการขยายการเกษตร เป็นโครงการปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชน และเพื่อฝึกอบรมคนหนุ่มสาวให้มีทักษะในการเกษตรกรรม เลี้ยงสัตว์และคหกรรมศาสตร์ โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนเงินทุนให้สมาชิกกู้ยืม มีการฝึกการลงทุนเพียงจำนวนน้อยก่อน เมื่อมีทักษะก็ขยายวงมากขึ้น นอกจากจะได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลแล้ว บริษัทเอกชนยังให้สมาชิกหญิงกู้ยืมเป็นจักรเย็บผ้าอีกด้วย ในประเทศปานามา ก็มีการดำเนินการเช่นเดียวกัน มีความมุ่งหมายระยะสั้นดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมสมาชิกศูนย์ในการพัฒนาการเกษตร เลี้ยงสัตว์ และคหกรรมศาสตร์ 2) เพื่อฝึกวิธีการใช้เครดิตและการกู้ยืมจากแหล่งเงินทุน 3) เพื่อฝึกให้สมาชิกศูนย์รู้จักการทำบัญชี รายได้-รายจ่าย และผลกำไรอย่างง่าย สำหรับความมุ่งหมายระยะยาวก็เพื่อสร้างสภักดิ์ในอนาคตให้เข้าใจถึงความสำคัญของการลงทุนในการขยายโครงการ ให้เข้าใจถึงความสำคัญของการลงทุนและเพื่อช่วยสมาชิกเพิ่มพูนรายได้แก่ ครอบครัวในประเทศเปรู การส่งเสริมเยาวชนชนบทเน้นสมาชิกศูนย์เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่ยากจน ทั้งนี้เพราะครอบครัวของสมาชิกเหล่านี้มักจะไม่ได้รับการสนับสนุนด้านเครดิตสำหรับการเกษตร เนื่องจากพ่อแม่มีปัญหาเรื่องการค้าประกัน ดังนั้นศูนย์เยาวชนชนบทในประเทศเปรูจึงดำเนินโครงการเล็ก ๆ เช่น เลี้ยงไก่ 6 ตัว ปลูกผักสวนครัว เป็นต้น

โครงการพัฒนาเยาวชนในประเทศแถบแอฟริกานั้น มีโครงการส่งเสริมเยาวชนที่น่าสนใจคือ ประเทศเคนยา จัดการส่งเสริมเยาวชนในรูปของการศึกษานอกโรงเรียนได้แก่

- 1) โรงเรียนสารพัดช่างของหมู่บ้าน เพื่อฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ ให้แก่คนชนบท มีจุดประสงค์

จะใช้แรงงานจากผู้ที่ออกจากโรงเรียนประถมศึกษา 2) งานบริการเยาวชนแห่งชาติ มีการฝึกอบรมเยาวชนที่ออกจากโรงเรียนผ่านองค์การแบบเยาวชนทหาร 3) การจัดรายการวิทยุให้ความรู้เทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 4) กิจกรรมทางการศึกษาระดับตำบลของขบวนการสตรีอาสาสมัครแห่งชาติ ประเทศเม็กซิโก ก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีโครงการส่งเสริมสตรีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่น่าสนใจ สามารถสนองความต้องการทางการเรียนรู้ขั้นต่ำสุดของเยาวชนชนบทได้อย่างกว้างขวาง

โครงการพัฒนาเยาวชนในประเทศแถบเอเชียที่น่าสนใจคือ อินโดนีเซีย โครงการเยาวชนสำหรับเด็กชายและเด็กหญิงวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ประกอบด้วยกิจกรรมเชิงปฏิบัติทางการเกษตร การค้าขาย อุตสาหกรรมในครัวเรือน หัตถกรรมในชนบท โครงการใช้บุคลากร และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นต้นว่า โรงเรียน สหกรณ์ สถาบันฝึกหัดครู เป็นโครงการแบบช่วยตนเอง โครงการส่งเสริมเยาวชนของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี มีโครงการศูนย์เยาวชนที่เรียกว่า 4-H Club เป็นโครงการที่ก้าวหน้ามาก เน้นการฝึกเฉพาะเรื่องเครื่องจักรกลสำหรับการเกษตรและการซ่อมแซม สำหรับประเทศมาเลเซีย ก็ดำเนินงานศูนย์เยาวชนเช่นเดียวกับประเทศสาธารณรัฐเกาหลี เป็นโครงการฝึกผู้นำ และฝึกทักษะในการประกอบอาชีพ และยังส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ในศรีลังกา มีโครงการ "เมืองเด็ก" สำหรับเด็กชายในชนบท เป็นงานประเภทช่วยตนเอง โครงการนี้ประกอบด้วยทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้การฝึกอบรมในด้านการเกษตร และทักษะทางปฏิบัติงานสำหรับอาชีพทั่วไปและอาชีพส่วนตัว รวมทั้งการพัฒนาความรู้จักพึ่งตนเอง และความเป็นผู้นำ

การส่งเสริมเยาวชนในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ประเพณีอบรมจิตใจในทางพุทธศาสนาแก่เด็ก ๆ และหนุ่มสาวด้วยการบวชเณร บวชพระ การทำบุญ

มีการส่งเสริมความรักชาติบ้านเมืองเป็นครั้งคราว และเมื่อเกิดภาวะจำเป็นเช่น เมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยังทรงเป็นพระมหาอุปราชครองเมืองพิษณุโลก ได้รวบรวมคนหนุ่มสาว หัวเมืองฝ่ายเหนือฝักอาวุธ และปลูกฝังความรักชาติจนเป็นกำลังสำคัญในการกอบกู้เอกราชจากพม่าได้ ที่นับว่าเป็นการส่งเสริมเยาวชนยุคใหม่ก็คือ การริเริ่มงานการศึกษาสมัยใหม่ของชาติขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 และการจัดตั้งกิจการลูกเสือของประเทศไทยขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2454 โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชชกาลก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ได้จัดตั้งกิจการยุวชน ยุวนาวิกโยธิน โดยเน้นหนักไปในทางปลูกฝังความรักชาติ และป้องกันประเทศแก่เยาวชน ต่อมาได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนที่ 1 จนถึงแผนที่ 7 โดยได้กล่าวถึงการพัฒนาเยาวชนดังนี้

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

จุดเน้นด้านเยาวชนในแผนพัฒนาฉบับที่ 1 (สำนักงานสภาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2504) ได้มีการขยายด้านบริการ การศึกษาทุกระดับ ในระดับมัธยมศึกษาได้กำหนดให้เป็นทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ในระดับอุดมศึกษาได้ขยายออกสู่ภูมิภาค มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปี พ.ศ. 2508 คณะรัฐมนตรีอนุมัติให้จัดตั้งสำนักงานเยาวชนแห่งชาติให้ขึ้นอยู่กับสภาวิจัยแห่งชาติ มีหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติให้คณะกรรมการรวบรวมผลการศึกษาวิจัย และเป็นหน่วยงานกลางที่ริเริ่ม หรือดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชน สสำรวจความต้องการและการขาดแคลนของเยาวชน เมื่อจัดทำแผน 5 ปี ว่าด้วยการพัฒนาเยาวชนแห่งชาติ (พ.ศ. 2510-2514) นอกจากนั้นยังได้จัดทำโครงการพัฒนาเยาวชนชนบท โดยความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญจากองค์การ อาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (2510-2514)

จุดเน้นที่เกี่ยวกับเยาวชน ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 (สำนักงานสภาการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2510) ได้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมประสาธน์เพิ่มขึ้นพร้อมทั้ง
ปรับปรุงโรงเรียนมัธยมในชนบท มีการเร่งรัดการผลิตครูจนได้ผลเกินเป้า มีการจัดตั้ง
มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นตลาดวิชา และคณะรัฐมนตรี ได้จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริม
เยาวชนแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2511 โดยมีหน้าที่วางวแผนระดับนโยบาย และแผนกำลัง
หน่วยงานทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน ในอันที่จะเสริมสร้างให้เยาวชนเป็นทรัพยากรที่
ทรงคุณค่า โดยมีโครงการสำคัญ ๆ 5 ประการ คือ

1. โครงการศูนย์รวมการศึกษาวิจัยปัญหาเยาวชน
2. โครงการส่งเสริมงานอาสาพัฒนาของนิสิต นักศึกษา นักเรียน และ
เยาวชน
3. โครงการพัฒนาเยาวชนในชนบท โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมเยาวชนขึ้น
ในทุกภาค
4. โครงการส่งเสริมพัฒนาเยาวชนในเมือง และศูนย์เยาวชน
5. โครงการส่งเสริมปลูกฝังวัฒนธรรมและความรักชาติบ้านเมืองแก่เยาวชน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

ในแผนพัฒนาฉบับที่ 3 (สำนักงานสภาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
2515) ฉบับนี้เห็นว่า เยาวชนคือ พลังทางเศรษฐกิจและสังคม นับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการ
ระบุถึงเด็กและเยาวชนนอกระบบโรงเรียน โดยรวมแผนงานและโครงการฝึกอาชีพเยาวชน
ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาแต่ละภาคมีโครง
การพัฒนาเยาวชนชนบทแบบผสมผสาน และโครงการฝึกผู้นำเยาวชนในเมืองเป็นโครงการที่

จัดขึ้น เพื่อให้ประสานกับโครงการพัฒนาท้องถิ่น มีงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน
เยาวชน และการสนับสนุนค่ายอาสาพัฒนาของนิสิต นักศึกษา

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 (สำนักงานสภาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2520) ฉบับนี้ได้มีการแยกเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้ต่างหากในบทการพัฒนาลังคม ซึ่งเน้นในเรื่องเยาวชนนอกระบบโรงเรียนเป็นสำคัญ และได้ให้ความสำคัญกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ได้แก่ เรื่องปัญหายาเสพติดเพราะมีเยาวชนอยู่ในกลุ่มผู้ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในบางกลุ่ม เช่น เยาวชนในแหล่งเสื่อมโทรมรวมทั้งปัญหาเรื่องสวัสดิภาพในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีคนงานส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่ต่อขาดการศึกษา ตลอดจนการเผยแพร่กิจกรรมการรวมกลุ่มของเยาวชน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้น เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาวขึ้น นโยบายและแผนระยะยาวเสร็จเรียบร้อยในปี พ.ศ. 2524 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นพัฒนาการห้าด้าน คือ กาย สติปัญญา จริยธรรม คุณธรรม อารมณ์และสังคม

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

แผนพัฒนาฯ ที่ 5 (สำนักงานสภาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525) ฉบับนี้ได้เน้นการพัฒนาเด็กและเยาวชนใน 6 เรื่องใหญ่ ๆ คือ 1) โภชนาการ 2) สุขภาพกาย สุขภาพจิต 3) สติปัญญาและความสามารถพื้นฐาน 4) สังคม วัฒนธรรม และจริยธรรม 5) การเตรียมให้มีอาชีพ และ 6) สื่อมวลชน นอกจากนี้ในแผนฯ ยังระบุกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญไว้ 3 กลุ่ม คือ 1) เด็กและเยาวชนยากจนในชนบท 2) เด็กและเยาวชนในแหล่งเสื่อมโทรม และ 3) เด็กและเยาวชนที่เป็นปัญหา นอกจากนี้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 รัฐบาลเห็นความจำเป็นที่จะมุ่งพัฒนาในเขตพื้นที่ยากจน 37 จังหวัด เมื่อลดความ

เหลื่อมล้ำในสังคมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมุ่งคำนึงถึงความต้องการพื้นฐานของเด็กและเยาวชนในชนบท ในเขตพื้นที่ยากจน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)

ในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนฉบับที่ 6 นี้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530) สรุบทิศทางและจุดเน้นสอดคล้องกับแผนฉบับที่ 5 คือ ปัญหาที่กำหนดเป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับปัญหาที่ระบุไว้ในแผนฯ 5 แต่มีความแตกต่างเล็กน้อย ปัญหาที่ระบุคือ 1) สุขภาพกาย สุขภาพจิต 2) โภชนาการ 3) สติปัญญาและความสามารถพื้นฐาน 4) การเตรียมให้มีอาชีพ 5) ด้านสังคม วัฒนธรรม จริยธรรม 6) ด้านการเมือง การปกครอง เห็นว่าข้อแตกต่างอยู่ที่ข้อ 6 ซึ่งในแผนฯ 5 ให้ความสนใจกับเรื่องสื่อมวลชน แต่ในแผนฯ 6 ให้ความสำคัญในเรื่องการเมือง การปกครองในแผนฯ 6 การพัฒนาเด็กและเยาวชนจะแยกความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบท ไม่ได้เน้นเฉพาะแหล่งเสื่อมโทรม แต่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องแหล่งอพยพและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชนด้วย

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)

ในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 นี้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2530) นโยบายที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้เน้นในกลุ่มเด็ก สตรี และเยาวชนที่ด้อยโอกาส โดยขยายการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี และเน้น การฝึกอบรมเยาวชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มและการพัฒนากลุ่ม

สาเหตุที่มนุษย์รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่ม และสังกัดตนเองเป็นสมาชิกกลุ่มเกิดจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน เช่น ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา สังคม และเศรษฐกิจ อาร์ทไรท์ และแซนเดอร์ (Artwright และ Zander, 1968) (อ้างถึงใน สุรพล กาญจนะจิตรา, 2514) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่บุคคลจัดตั้งและเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มว่าเกิดจากปัจจัยให้เข้าร่วมกลุ่ม 2 ประเภทหลัก คือ

1. ตัวกลุ่มเป็นความต้องการของบุคคล (The group itself is the object of the need) คือ บุคคลมีความพอใจในการรวมกลุ่มเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

2. การเข้าร่วมกลุ่มจะเป็นวิธีสนองความต้องการมากกว่าอยู่นอกกลุ่ม (Groups as a means of satisfying needs outside the group) หมายถึง บุคคลเข้าเป็นสมาชิกภาพของกลุ่มเพื่อบ่มไปสู่วิธีการต่าง ๆ ซึ่งถ้าอยู่ภายนอกกลุ่ม จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

กิบสัน (Gibson) และคณะ (1982) (อ้างถึงในอาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, 2525) ได้กล่าวถึงกลุ่มที่เป็นทางการ (Formal groups) และกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ (Informal groups) นั้น ได้ถูกจัดตั้งขึ้นจากหลายสาเหตุด้วยกันพอสรุปได้ดังนี้

1. จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการและความพึงพอใจของมนุษย์แยกออกได้เป็น

- 1.1 ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security needs)

- 1.2 ความต้องการทางสังคม (Social needs)

- 1.3 ความต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ (Esteem needs)

2. จัดตั้งขึ้นตามลักษณะความคล้ายคลึงกันและสิ่งดึงดูด (Proximity and Attraction) หมายถึง กลุ่มมักจะถูกจัดตั้งขึ้นจากการที่บุคคลได้มีการปฏิสัมพันธ์กัน

ซึ่งการปฏิสัมพันธ์กันดังกล่าวมักจะแยกประเภทกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะดังกล่าวเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) จัดตั้งขึ้นตามลักษณะความคล้ายคลึงกัน เช่น สมาคมชาวทักษิณ เป็นต้น 2) จัดตั้งขึ้นตามสิ่งดึงดูด หมายถึง กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะนี้ เพราะเกิดสิ่งดึงดูดให้บุคคลรวมกลุ่มกัน เพราะมีทัศนคติหรือแรงจูงใจในบางสิ่งบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน หรือเหมือนกัน เช่น กลุ่มผู้นิยมวัตถุโบราณ เป็นต้น

3. จัดตั้งขึ้นเพราะเหตุผลในเชิงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การจัดตั้งกลุ่มขึ้นในกรณีนี้ เพราะบุคคลมีความเชื่อว่าถ้าหากรวมตัวกันเป็นกลุ่มแล้วจะได้รับประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากงานที่กระทำอยู่

ในการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์การประชาชน สิ่งที่ควรคำนึงคือ การที่ทำให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จ รูปแบบหรือแบบแผนการจัดตั้งกลุ่มนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง พัลน์ บุณยรัตพันธ์ (2527) ได้กล่าวถึงหลักการรวมกลุ่มของประชาชนในการพัฒนาชุมชนว่า ควรจะเป็นการรวมกลุ่มแบบ 3 ชั้น

ชั้นที่ 1 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี หรือกลุ่มประเภทอื่น ๆ

ชั้นที่ 2 ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยผลักดันให้เกิดพลังการต่อสู้และพลังการต่อรองในโอกาสต่อไป

ชั้นที่ 3 ว่าด้วยความเจริญเติบโตของกลุ่ม หมายถึง สมาชิกของกลุ่มเพิ่มจำนวนขึ้นและเกิดกลุ่มใหม่ ๆ ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีอยู่เดิม

โกวิทีย์ พวงงาม (2527) ได้เสนอแนะแนวความคิดโดยรวบรวมขั้นตอนการพัฒนากลุ่มไว้ว่า การจัดตั้งกลุ่มต้องคำนึงถึงความเหนียวแน่นและประสิทธิภาพขององค์กรเป็นหลัก เช่น

กลุ่มจะต้องเกิดจากความต้องการของชุมชนและความสมัครใจ

กลุ่มต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนร่วมกันของสมาชิก

กลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์ และบรรยากาศแห่งความร่วมมือของสมาชิก

กลุ่มจะต้องกำหนดหน้าที่ให้สมาชิกรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

กลุ่มต้องกำหนดหน้าที่สมาชิกให้ชัดเจน นอกเหนือจากการประชุม

กลุ่มจะต้องมีระเบียบวินัย อยู่ร่วมกันอย่างมีกฎเกณฑ์

กลุ่มจะต้องสามารถดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ช่วยสมาชิกให้มาพบปะกันบ่อยครั้ง มีแผนงาน มีกิจกรรมสนองตอบความต้องการของสมาชิกกลุ่ม

เบอร์นาร์ด บาส (Bernard Bass, 1965) (อ้างถึงใน อภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, 2525) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการพัฒนากลุ่มว่า กลุ่มจะต้องมีขั้นตอนผ่านกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

1. การยอมรับซึ่งกันและกัน คือ ในขั้นตอนแรกของการจัดตั้งกลุ่ม สมาชิกจะยังไม่มีการติดต่อกันสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่อย่างไรก็ตาม จากกระบวนการกลุ่มแล้ว ในที่สุดสมาชิกแต่ละคนจะเริ่มติดต่อสื่อสาร ซึ่งกันและกัน และในที่สุดจะไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกัน จำพวกตนอยู่ในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน

2. การติดต่อสื่อสารและกระบวนการตัดสินใจ เมื่อกลุ่มได้ถูกยอมรับกันในระหว่างสมาชิกกลุ่มแล้ว สมาชิกเริ่มจะมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผย เกิดมีการปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นภายในกลุ่ม การถกเถียง หรือการอภิปรายที่เกิดขึ้นในกลุ่มจะเริ่มเป็นการแก้ปัญหาในเรื่อง งาน และพัฒนาขั้นตอนการทำงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

3. แรงจูงใจและผลผลิตของกลุ่ม ขั้นตอนนี้จะเป็นการพัฒนาของกลุ่มเพื่อความสำเร็จในเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน และกลุ่มจะดำเนินงานด้วยความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกกลุ่มมิใช่เป็นการแข่งขันกันเอง ในระหว่างสมาชิกกลุ่ม

4. ระบบองค์การและการควบคุม เป็นขั้นตอนที่กลุ่มได้เกิดบรรทัดฐานของกลุ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการเป็นแนวทางให้สมาชิกกลุ่มมีความผูกพันร่วม และปฏิบัติตนไปในแนวทางเดียวกัน กลุ่มจะสร้างกลไกในการบังคับ ให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม และถ้าสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติตามหรือเบี่ยงเบนออกจากกฎเกณฑ์ที่กลุ่ม

ได้ตั้งไว้ กลุ่มจะ ใช้การควบคุมและการลงโทษสมาชิกด้วยการต่อต้านหรือปลดออกจากสมาชิก
กลุ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการเข้าร่วมของประชาชน

แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะที่เป็นหลักการสำคัญของการพัฒนาชุมชนมิใช่ของใหม่ แต่เป็น เรื่องที่ทำการมานานแล้ว โดยกระแสแนวคิดเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เกิดขึ้นมาจากปัญหา และความล้มเหลวในการดำเนินงานพัฒนาในอดีต ซึ่งเน้นและให้ความสำคัญกับบทบาทของคนภายนอกชุมชน ละเลยศักยภาพและความสามารถในชุมชน อันนำมาซึ่งความไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ดังนั้นจึงมีการทบทวนถึงประสบการณ์ การพัฒนาที่ผ่านมาทำให้ได้ข้อสรุปว่า ประชาชนน่าจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา ประชาชนน่าจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และแสวงหาทางออกด้วยตัวของเขาเอง

แม้ว่าปัจจุบันจะมีการกล่าวถึงแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนกันอย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังมองกันในทัศนะและการตีความที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ

เสน่ห์ จามริก (2523) ได้ให้คำจำกัดความของการเข้ามามีส่วนร่วมของชนบทว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการ ไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในบั้นปลาย

ไพรัตน์ เตชรินทร์ (ทวีทอง หงศ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ, 2527) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านตามที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนจัดขึ้น และชาวบ้านเป็นผู้เสนอ โดยมีการเข้าร่วมในหลายระดับ เช่น การเข้าร่วมในการฟังเฉย ๆ ฟังและออกความคิดเห็น ตลอดจนร่วมในการวางแผน

แรม พี ยาดาย (Ram P. Yadav, 1979) (อ้างถึงใน นฤมล ลีละบุตร, 2539) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง การเข้าร่วมของประชาชน ในกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจ และเต็มใจการมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ถูกบังคับ และการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจจำแนกออกเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. การเข้าไปมีส่วนร่วมโครงการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนการ (Implementation)
3. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ (Evaluation)
4. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit)

เชนและอัฟฮอฟ (Chen and Uphoff, 1980) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ริเริ่มตัดสินใจดำเนินการตัดสินใจและตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงลดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบของวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตามผล ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

จากขอบเขตของการมีส่วนร่วมของประชาชนดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมศูนย์เยาวชนตำบล เนื่องจากแนวคิดของ แรม พี ยาดาย (Ram P. Yadav, 1979) และเชนและอัฟฮอฟ (Chen and Uphoff, 1980) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน และการเข้าร่วมเป็น ขั้นตอนหนึ่งในการมีส่วนร่วม คือ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรมซึ่งเป็นขั้นรับผลประโยชน์ เพราะกิจกรรมที่ศูนย์เยาวชนจัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพศักยภาพ ของตนเองและชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการของประชาชน

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมของประชาชน

การจะเข้าใจการเข้าร่วมของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มบุคคล จะต้องพิจารณาทางด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาสังคมจะอธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ แนวคิดและทฤษฎีที่อธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันก็คือ ทฤษฎีการกระทำทางสังคม ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม และทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร สำหรับแนวคิดแต่ละทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory of Social Action)

Parson (1951) (อ้างถึงใน กรรณิการ์ ชมดี, 2524) ได้อธิบายถึงการกระทำของมนุษย์ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้กับสังคมโดยทั่วไปได้ กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับ

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Personality)
  2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social System)
  3. วัฒนธรรม (Culture) สังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิด หรือความเชื่อ ความสนใจ และระบบค่านิยมของบุคคล
- ปัจจัยทั้งสามประการดังกล่าวนี้ จะมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน เกิดเป็นการกระทำ (Action) ของบุคคลขึ้นมา

วิลเลียม ดับบลิว รีเดอร์ (William W. Reeder, 1973) (อ้างถึงใน โทศล คำเต็ม, 2530) กล่าวว่า การกระทำของมนุษย์ในเรื่องใดก็ตาม ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัยอาจเหมือนกัน ต่างกัน ภายใต้สถานการณ์ที่อาจเหมือนกันหรือต่างกันได้ ย่อมขึ้นอยู่กับทางเลือกเหตุผลของผู้กระทำและได้รวบรวมปัจจัยที่ทำให้มนุษย์กระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยดึงดูด

1.1 เป้าหมาย การกระทำทุกอย่างจะต้องมีเป้าหมายหรือมีวัตถุประสงค์ อาจจะเป็นความเชื่อ ความรู้สึก แดงการณ์ของราชการ และอาจจะเป็นจากเงื่อนไซที่ตนเอง หรือคนอื่นเป็นผู้กำหนดขึ้นให้เป็นที่ไปตามปรารถนา

1.2 ความเชื่อ เป็นความคิดหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการอ้างอิงใด ๆ ความเชื่อนี้จะมีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจ

1.3 ค่านิยม เป็นระบบแหล่งของความเชื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่จะทำหรือไม่ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด มีพื้นฐานมาจากการที่สังคมนั้นตัดสินใจว่าดีหรือเลว

1.4 ความเคยชินและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นมาจากความรับผิดชอบภายในกลุ่ม ซึ่งคนในสังคมจะยอมรับด้วยความเต็มใจ

2. ปัจจัยผลักดัน

2.1 ความคาดหวัง เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตัวเรา หรือที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคล กลุ่มและสังคมที่ได้คิดหรือหวังในตัวเรา ควรจะมีความเชื่อ มีความรู้สึก หรือแสดงการกระทำออกมาตามที่เขาต้องการ

2.2 ข้อผูกพัน เมื่อมีการรวมกลุ่มกิจกรรมพิเศษขึ้นในสังคม ก็มีข้อผูกพันที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำตามสัญญาหรือข้อผูกพันตามที่กลุ่มได้ตั้งขึ้น

2.3 การบังคับ เป็นความรู้สึกของคนที่จะต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่มีทางเลือก

3. ปัจจัยสนับสนุน

3.1 โอกาส เป็นความเชื่อของคนคิดว่าตนอยู่ในสถานการณ์ที่สามารถจะเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ตามโอกาสที่ตนมีอยู่ แต่บางคนก็ไม่มีโอกาสจะเลือกกระทำได้ เพราะสถานการณ์ไม่เอื้ออำนวย

3.2 ความสามารถ การที่คนยอมรับว่าตนเองมีขีดความสามารถ ความสามารถเพียงใดที่จะกระทำสิ่งที่ตนต้องการให้สำเร็จลุล่วงไปได้

3.3 การสนับสนุน เป็นส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือหรือต่อต้านซึ่งเกิดจากตัวบุคคลหรือกลุ่มให้ความสนับสนุนด้านความคิด หรือเป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำสิ่งใด

สิ่งหนึ่งลงไป

2. ทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม

2.1 ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory)

Abraham H. Maslow (1974) (อ้างถึงใน เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2526) ได้เสนอแนวคิดของการกระทำทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความต้องการขั้นพื้นฐาน Maslow เชื่อว่า เมื่อความต้องการขั้นต้น ๆ ของมนุษย์ได้รับการบำบัดเพียงพอ คือ มีความพอใจ ความต้องการขั้นต่อ ๆ ไปก็จะเจริญขึ้นเป็นลำดับ โดยจัดความต้องการของมนุษย์เป็นชั้น ๆ ดังนี้

1. ความต้องการทางชีววิทยา เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ น้ำ อาหาร อากาศ ความต้องการที่จะขับถ่ายสิ่งที่ร่างกายไม่ต้องการ ความต้องการที่จะ บำบัดความต้องการทางเพศ

2. ความต้องการความปลอดภัย

3. ความต้องการความรัก

4. ความต้องการเกียรติยศ

5. การประจักษ์ในตนเอง ได้แก่ ความต้องการที่จะแสดงความสามารถของตนให้เกิดผลต่อสังคม

2.2 ทักษคติ (Attitude) เป็นลักษณะภายในจิตใจส่วนใหญ่แสดงออกทางด้านอารมณ์ หรือความรู้สึกของบุคคลหนึ่งต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง องค์ประกอบของทัศนคติ แบ่งออกเป็น

องค์ประกอบทางด้านความรู้เชิงประมาณค่าคือ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งนั้น ซึ่งสามารถประเมินค่าว่าดีหรือเลวเพียงใด

องค์ประกอบด้านพฤติกรรม คือ ความพร้อมในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งในด้านบวกและลบ

3. ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร

กระบวนการติดต่อสื่อสาร นับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการแสดงพฤติกรรม

ของมนุษย์ในการยอมรับหรือกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง Rogers and Shoemaker (1971) (อ้างถึงใน ทับทิม แสงจักร, 2527) กล่าวว่า ช่องทางการสื่อความรู้ประกอบ ด้วยกระบวนการของผู้ส่งสารหรือแหล่งกำเนิดสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร แยก ได้ 2 ลักษณะ คือ

วิธีการสื่อสารมวลชน (Mass Media Channel) เป็นลักษณะการ ถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

วิธีการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channel) เป็นการ ติดต่อกันระหว่างบุคคล เพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร

แผนพัฒนาเยาวชนของกรมการพัฒนาชุมชน

ในการดำเนินงานพัฒนาเยาวชนกรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดแผนการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนดังนี้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2532)

ขั้นที่ 1 การรวมกลุ่มเยาวชนพื้นฐาน ขั้นนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการดำเนินงานพัฒนาเยาวชน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของจังหวัด/อำเภอ ที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุ ตามเป้าหมายร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. การรวมกลุ่มเยาวชนหมู่บ้าน เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน (กยม.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีความรับผิดชอบรู้จักการทำงาน ร่วมกันในระบบกลุ่ม เสริมสร้างความสามัคคี มีระเบียบวินัยในหมู่เยาวชน และประการ สุดท้าย เพื่อเป็นกลุ่มเยาวชนพื้นฐานสำหรับการจัดกิจกรรมและการจัดตั้งองค์กรเยาวชนระดับ ตำบลต่อไป โดยมีแนวทางดังนี้

สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนและจัดทำทะเบียนประวัติของเยาวชน ภายในหมู่บ้าน เพื่อทราบจำนวน ลักษณะ สภาพปัญหา และความต้องการของเยาวชน

ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม) เพื่อชี้แจงประโยชน์ของการรวม

กลุ่มเยาวชน

รับสมัครเยาวชนตามเป้าหมายเข้าฝึกอบรม ซึ่งจะให้คณะกรรมการ
เยาวชนหมู่บ้าน ริเริ่มส่งเสริมสนับสนุนให้มีกิจกรรมของเยาวชนต่อไป
คณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน คัดเลือกที่ปรึกษาคณะกรรมการเยาวชน
หมู่บ้าน จำนวน 3-5 คน

2. การจัดกลุ่มกิจกรรมของเยาวชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมให้
เยาวชนมีความรู้ และทักษะ ในการประกอบอาชีพตามวิทยาการใหม่ ช่วยเหลือให้เยาวชนรู้
จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต่อตนเองและครอบครัว ประการสุดท้ายเพื่อปลูกฝังให้
เยาวชนมีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมี
แนวทางดังนี้

สำรวจการใช้เวลาว่าง ความสนใจ และความถนัดของเยาวชน
ประชุมคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้านและสมาชิก เพื่อชี้แจงปัญหาการ
ว่างงาน หรือไม่ได้ใช้เวลาไปในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์

ที่ปรึกษาช่วยคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้านในการวางแผนจัดการ
ส่งเสริมกิจกรรมด้านอาชีพ โดยการจัดให้มีการแนะนำ สาธิต หรือฝึกอาชีพระยะสั้น ๆ ให้แก่
สมาชิกเยาวชนที่สนใจ

ส่งเสริมให้เยาวชนที่สนใจรวมกลุ่มกันดำเนินงานด้านอาชีพ โดย
สนับสนุนในด้านวิชาการ ทรัพยากร ฯลฯ

ขั้นที่ 2 การจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล ขึ้นนี้ขึ้นในความรับผิดชอบของสำนักงาน
พัฒนาชุมชนจังหวัดร่วมกับคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล คณะกรรมการ
การสภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

1. การจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล โดยวิธีการจัดค่ายเยาวชน โดยมีวัตถุประสงค์
เพื่อสนับสนุนให้เยาวชนร่วมกันจัดตั้งสถาบันกลางของเยาวชนขึ้นในรูปศูนย์เยาวชน
ตำบล โดยมีการเลือกตั้ง และแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล สร้างความสามัคคี

มีคุณธรรมในหมู่เยาวชน เสริมสร้างควมมีวินัย ค้นหาผู้นำเยาวชน ปลูกฝังการเป็นผู้นำและ การเป็นผู้ตามที่ดี นอกจากนี้ให้เยาวชนได้รับความรู้พื้นฐานทั่วไปด้านเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย การเล่นกีฬา นันทนาการ การป้องกันโรคและยาเสพติด การบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ และความมั่งคั่งของชาติ โดยมีแนวทางการปฏิบัติคือ

ประชุมคณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล คณะ กรรมการสภาตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน ผู้ปกครองเยาวชน ชี้แจงประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล โดยการจัดค่ายเยาวชน

รับสมัครเยาวชนตามเป้าหมายของคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน เข้า ค่ายเยาวชน เพื่อจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล

ดำเนินการจัดค่ายโดยให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการสร้างค่าย และอื่น ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบรรยายทางวิชาการ การกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น

ประชุมกลุ่มใหญ่เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล ร่าง ระเบียบข้อบังคับศูนย์เยาวชนตำบล และวางแผนการทำงานส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของเยาวชน

คณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล คัดเลือกบุคคลที่มีความสนใจในงาน พัฒนาเยาวชน และเป็นที่ยอมรับของเยาวชน อาจเป็นผู้นำท้องถิ่น หรืออาสาสมัครของหน่วย งานในพื้นที่เป็นที่ปรึกษาศูนย์เยาวชนตำบล โดยผ่านความเห็นชอบของสภาตำบล และแต่งตั้ง โดยผู้ว่าราชการจังหวัด

การจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล โดยวิธีการประชุมสัมมนาคณะกรรมการ เยาวชนหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เหมือนกับการจัดตั้งศูนย์ฯ โดยการจัดค่าย โดยมีรูปแบบ ดังนี้

คณะกรรมการหมู่บ้าน และที่ปรึกษาคณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน จัดส่ง กรรมการเยาวชนหมู่บ้าน เข้าร่วมประชุมสัมมนา โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับศูนย์เยาวชนตำบล และหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล

2. การฝึกอบรมคณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์ ให้รู้

หลักและวิธีการบริหารงานศูนย์เยาวชนตำบล และกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ ให้มีความรู้ ความสามารถตามบทบาทหน้าที่ในฐานะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล ให้มีความรู้ ความสามารถ ความคิด ริเริ่มในการวางแผนพัฒนาเยาวชน จัดทำโครงการ กิจกรรมการบริหารโครงการ ติดตามประเมินผลโครงการ รวมทั้งให้มีทักษะในการจัดทำบัญชีการเงินและการทะเบียนต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 การสนับสนุนศูนย์เยาวชนตำบล มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การจัดกิจกรรมเพื่อสมาชิก โดยมีวัตถุประสงค์ในการเน้นกิจกรรมด้านเศรษฐกิจที่เป็นโครงการเบ็ดเสร็จครบวงจร เพื่อให้สมาชิกมีงานอาชีพและรายได้ กล่าวคือ มีการสร้างงานบริการข่าวสารด้านอาชีพ ขยายตลาดงานสำหรับเยาวชน มีการส่งเสริมอาชีพเบ็ดเสร็จครบวงจร สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการอาชีพ ทั้งในรูปกลุ่มและเป็นรายบุคคล มีการฝึกอาชีพแก่เยาวชนเพื่อให้มีความรู้ทั้งในระดับพื้นฐาน และระดับสูงตามวิทยาการสมัยใหม่ มีการสนับสนุนเงินกู้ยืมหมุนเวียนแก่เยาวชนในการประกอบอาชีพ

2. การจัดกิจกรรมเพื่อชุมชน เน้นในด้านกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ชุมชนยอมรับและเห็นประโยชน์ของศูนย์เยาวชนตำบล กล่าวคือ สร้างความสำนึกและความรับผิดชอบต่อชุมชน โดยการอาสาพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น และของชาติที่ดีงาม นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เยาวชนเป็นแกนนำในการละ ลด เลิก และต่อต้านยาเสพติด อีกทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้เวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อรักษาสุขภาพ กาย จิต และการออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ

ขั้นที่ 4 การพัฒนาศูนย์เยาวชนตำบล ขึ้น้อยู่ในความรับผิดชอบของจังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต ประกอบด้วย 2 ตอนคือ

1. การฝึกอาชีพสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบล มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาฝีมือและแรงงานของสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบล ให้มีขีดความรู้ ความสามารถและความเชี่ยวชาญที่สูงขึ้น ตลอดจนจัดหาเงินทุนเพื่อให้สมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลกู้ยืมไปประกอบอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์เยาวชนตำบลนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่เพื่อนเยาวชนด้วยกันต่อไป

2. การฝึกอบรมผู้นำศูนย์เยาวชนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการเป็นผู้ทำให้แก่คณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล ให้รู้หลักและวิธีการบริหารศูนย์เยาวชนตำบล และกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ และให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โครงการหรือกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อศูนย์เยาวชนตำบล

ชั้นที่ 5 การแสดงพลังศูนย์เยาวชนตำบล ชั้นนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนเขต และกรมการพัฒนาคชุมชน ประกอบด้วย

1. การประชุมสัมมนาผู้นำและที่ปรึกษาศูนย์เยาวชนตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา รวมทั้งสร้างความสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างกรรมการศูนย์เยาวชนตำบลกับที่ปรึกษาศูนย์เยาวชนตำบล และระหว่างกรรมการศูนย์เยาวชนตำบลที่มาจากอำเภอและจังหวัดต่าง ๆ

2. การชุมนุมผู้นำและสมาชิกศูนย์เยาวชนตำบล เพื่อให้ผู้นำศูนย์เยาวชนและสมาชิกได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ในระดับประเทศและเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานธงเยาวชนประจำศูนย์ เยาวชนตำบลจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรรณิกา ชมดี (2524) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ คือ การร่วมประชุม การร่วมออกแรง การร่วมออกเงิน การร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ การร่วมเป็นผู้นำ การร่วมเป็นคณะกรรมการ การร่วมเป็นผู้ชักชวน และการร่วมเป็นผู้ริเริ่ม

สำนักงานพัฒนาชุมชนเขต 3 (2524) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน จังหวัดอุบลราชธานีในปี 2524 พบว่า ประชาชนที่มีฐานะดีมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนมากกว่าประชาชนที่มีฐานะยากจน

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2519) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสารภี ตำบลชวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

มาฆะ ชิตดาลังชะ (1978) (อ้างถึงใน รุทธิ กล่อมชุ่ม, 2527) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของหญิงชนบทในด้านที่เกี่ยวกับงานพัฒนาชุมชนของประเทศไทย และประเทศฟิลิปปินส์ โดยได้ศึกษาหญิงชนบทที่อำเภอกันทรารมณัง จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย และหญิงชนบทเมืองฟีลา ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่า รายได้ประจำปีของครอบครัวมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการเข้าร่วมพัฒนา แต่เป็นความสัมพันธ์ในทางตรงข้าม คือ รายได้ประจำปีของครอบครัวลดลง แต่การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสูงขึ้น ส่วนหญิงชนบทในเมืองฟีลานั้น ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประจำปีของครอบครัวกับการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา และยังพบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนา ทั้งสองประเทศ คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสูงกว่าผู้มีระดับการศึกษาต่ำ

พัฒน บุญรัตนพันธ์ (2517 : 154) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอายุกับการเข้ามามีส่วนร่วม พบว่า

1. คนที่มีอายุใกล้เคียงกัน ย่อมมีความคิดความอ่าน ความสนใจ ความต้องการและความสามารถที่ใกล้เคียงกัน สัมพันธภาพในกลุ่มจะดีและพูดกันรู้เรื่อง เข้าใจง่าย ทัศนคติคล้ายกัน

2. กลุ่มจะเคลื่อนไหวหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้นำ หากกลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็ง ก็จะคอยชักจูงหรือผลักดัน ให้กลุ่มเคลื่อนไหวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง แต่ในทางตรงกันข้าม หากกลุ่มได้ผู้นำที่ไม่เข้มแข็ง ก็อาจจะหยุดอยู่ที่ที่ไม่เคลื่อนไหวได้

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2522) ได้ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชน ในชุมชนบ้านหมี่ลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการอ่านและเขียนหนังสือได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน คนที่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้ จะมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนมาก
2. ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อยมาก จนอาจกล่าวได้ว่าระดับการศึกษาสูงหรือต่ำจะมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนที่ใกล้เคียงกัน
3. การมีตำแหน่งในชุมชนมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ทับทิม แสงจักร (2527) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ่มก้ามกราม ในเขตชลประทาน อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ่มก้ามกราม โดยเพศชายมีการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ่มมากกว่าเพศหญิง และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีการเข้าเป็นสมาชิกมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ และพบว่าอายุและฐานะทางเศรษฐกิจ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าเป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ่มก้ามกราม

รักษนา กางกรณ์ (2528) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติของอาสาสมัครในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครต่างให้เหตุผลว่าปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายใน เป็นเหตุสำคัญต่อการตัดสินใจเป็นอาสาสมัครโครงการ ในขณะที่ปัจจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนต่าง ๆ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของเหตุผลในการตัดสินใจเป็นอาสาสมัคร โดยมีรายละเอียดของเหตุผลสำคัญดังนี้ ความสงสาร ความพอใจ ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ความตระหนักถึงปัญหา

ของท้องถิ่น ความรู้สึกว่าการช่วยเหลือผู้ไม่รู้หนังสือให้รู้หนังสือเป็นการทำความดีอย่างหนึ่ง ความภูมิใจที่ได้ช่วยผู้ไม่รู้หนังสือให้รู้หนังสือ ภูมิใจที่คนนับถือว่าเป็นครู และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพหลัก กับปัจจัยที่มีผลทำให้บุคคลตัดสินใจ เป็นอาสาสมัครโครงการรณรงค์เพื่อการเรียนรู้หนังสือแห่งชาติ พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับ ปัจจัยใด ๆ เลย ในขณะที่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจภายใน ของอาสาสมัคร และอาชีพหลักมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจภายในของอาสาสมัคร

โกศล คำเต็ม (2530) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการ ส่วนการมีสถานภาพทางสังคมระดับการศึกษาและ อาชีพหลัก มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมโครงการ โดยที่ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง มีการเข้า ร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ในเขตชนบทสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

สุนา นาคพงศ์ (2524) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ เข้าร่วมกลุ่มโครงการกองทุนยาประจำหมู่บ้าน ตำบลลาดกระโทง อำเภอสันตชัยเขตจังหวัด ฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 154 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบสอบถาม ทำการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่ามัธยิม เลขคณิต ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ โดยใช้สูตรของ เพียร์สัน ทดสอบความแตกต่างระหว่างความถี่แบบกลุ่มอิสระหลายกลุ่ม โดยใช้ค่าไคสแคว์ และจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยวิเคราะห์ ค่าถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างเรื่องเพศ เรื่องสุขภาพของตนเองและ สมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเข้าหรือไม่เข้าร่วมโครงการกองทุนยา ส่วนความแตกต่างเรื่องอายุ เรื่องภาวะการเป็นผู้นำในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการกองทุนยา โดยที่ผู้มีอายุ 30-39 ปี มีการเข้าร่วมโครงการสูงกว่าผู้มี อายุ 20-29 ปี และผู้ที่มีภาวะการเป็นผู้นำ มีการเข้าร่วมสูงกว่าผู้ที่ไม่ใช่ภาวะเป็นผู้นำ

จากการศึกษาของกรมการพัฒนาชุมชน (2519) ได้สรุปในรายงานการวิจัย โครงการสารภี ตำบลบัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า บุคคลที่เข้าร่วมเป็น สมาชิกในโครงการดังกล่าว มีลักษณะน่าสนใจดังนี้

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูงมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมเป็นสมาชิกในโครงการมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุน้อย
2. สมาชิกกลุ่มที่เป็นชาย เข้ามามีส่วนในโครงการมากกว่าสมาชิกที่เป็นหญิง
3. ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำ
4. บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้ครอบครัวต่อปีสูง จะเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า

สภาพทั่วไปจังหวัดปราจีนบุรี

จังหวัดปราจีนบุรี ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 12,009,032 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองเป็น 13 อำเภอ 117 ตำบล 1,159 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 860,944 คน (พ.ศ. 2532) แบ่งเป็น เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี 194,574 คน อายุ 15-25 ปี 180,798 คน อายุ 25 ปีขึ้นไป จำนวน 485,572 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมโดยคิดเป็นร้อยละ 73.46 รายได้เฉลี่ยของประชากรต่อปี จำนวน 10,951 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่ต่ำกว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาคเดียวกัน (สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, 2532)

แนวโน้มการพัฒนาของจังหวัดปราจีนบุรี

เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจของโลกในช่วงที่ผ่านมา และภาวะการณ์ต่าง ๆ ในประเทศ ให้อำนาจทำให้นักลงทุนต่างประเทศได้มาลงทุนด้านอุตสาหกรรมในประเทศไทย เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือและนโยบายการกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ภูมิภาคของรัฐบาล ตลอดจนทั้งศักยภาพทางด้านการ

คมนาคมทำให้มีผลกระทบต่อการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดปราจีนบุรี เช่นกัน องค์ประกอบสำคัญที่เป็นสิ่งจูงใจให้มีการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในจังหวัดปราจีนบุรีได้แก่

1. เป็นจังหวัดที่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางการส่งเสริมการลงทุนมากกว่าจังหวัดปริมณฑล และ 10 จังหวัดรอบเขตปริมณฑล
2. เป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร และใกล้โครงการพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Sea Board) และเป็นจังหวัดหน้าด่านระหว่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับภาคตะวันออก จึงสะดวกต่อการขนถ่ายสินค้า

นอกจากนี้จังหวัดปราจีนบุรี ยังเป็นจังหวัดที่สามารถเชื่อมติดต่อกับประเทศอินโดจีนได้สะดวกแห่งหนึ่ง คาดว่าในไม่ช้าจังหวัดปราจีนบุรีจะเป็นศูนย์กลางในการค้าขายกับประเทศอินโดจีนอีกด้วย (สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, 2532)

ศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดปราจีนบุรี

จังหวัดปราจีนบุรี ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 จนถึงปัจจุบัน มีศูนย์เยาวชนทั้งสิ้น 75 ศูนย์ มีสมาชิกจำนวน 7,653 คน ในการดำเนินงานศูนย์เยาวชนให้บรรลุจุดประสงค์ตามแผนพัฒนาเยาวชนนั้น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปราจีนบุรี จึงได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมดังนี้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด, 2532)

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ
  - 1.1 การฝึกอบรมอาชีพด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะเห็ด
  - 1.2 การฝึกอบรมอาชีพด้านอุตสาหกรรม เช่น ช่างซ่อมจักรยานยนต์
ช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า เป็นต้น
  - 1.3 การฝึกอบรมอาชีพด้านกลีกรรม เช่น การเลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว เป็นต้น
  - 1.4 การฝึกอบรมอาชีพด้านหัตถกรรม เช่น การทำหมวกจากใบลาน
การจักสาน เป็นต้น

2. กิจกรรมส่งเสริมกีฬา
  - 2.1 การจัดฝึกอบรมกีฬา ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ แอโรบิค เป็นต้น
  - 2.2 จัดแข่งขันกีฬาเยาวชนระหว่างตำบล
3. กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ
  - 3.1 กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา
  - 3.2 กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันผู้สูงอายุ เป็นต้น
4. กิจกรรมการพัฒนาชุมชน
  - 4.1 กิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น
  - 4.2 กิจกรรมส่งเสริมความรู้ในเรื่องประชาธิปไตย
  - 4.3 กิจกรรมส่งเสริมการลด ละเลิกอบายมุข
  - 4.4 กิจกรรมส่งเสริมการศึกษา
  - 4.5 กิจกรรมส่งเสริมอนามัย

จากสภาพทั่วไปของเยาวชน และแนวโน้มการพัฒนาของจังหวัดปราจีน ที่จะ เป็น จังหวัดที่มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมสูง การเตรียมการให้เยาวชนได้มีอาชีพและมีความ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมจึงมีความสำคัญยิ่ง ศูนย์เยาวชนตำบลเป็นองค์กรหนึ่งที่ตั้งกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้เยาวชนได้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ แต่จากสภาพที่เป็นจริง เยาวชนเข้าร่วม กิจกรรมเป็นจำนวนน้อย (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดปราจีนบุรี, 2532) ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคัดสรรกับการเข้าร่วมกิจกรรมศูนย์เยาวชนตำบล ของสมาชิกศูนย์เยาวชนจังหวัดปราจีนบุรี